

Løgdu teir knørr
við knarraborð

Nøkur orð um Sverra kong

Tað tykist sum at søgurnar um teir norsku kongarnar enn eru livandi millum føroyingar. Men ikki er tað so lógið kortini, tá ið vit hugsa um, at vit eru »av norskarí röt« og at vit leiingi vóru undir norsku krúnini.

»Mangur tekur til Ólav kong men hevur ikki sæð hann« verður sagt um ein av teim norsku kongunum. Somu orðini kundu við vissum rætti eisini verið søgd um ein annan norskan kong — ein okkum meira viðkomandi, um vit so kunnu siga — nevniliga Sverra kong.

Hesin stubbi skal ikki uppfatast sum nakað søguliga prógvað, uttan tankar og leys hugskot, sum tilvildarlaga sveima gjøgnum heilan, og sum hugin í hesum døgum er fagnaður av. Eg havi roynt at kveistra henda tankan burtur, tí hetta er evni fyri søgumenn og ikki leikfólk. Fekk kortini ikki frið fyri tankanum, tí havi eg roynt at fest nakrar hendingar úr Sverris søgu og eithvørt í sambandi við hana niður á blað.

Sverrus rex magnus, ferus ut leo, mitis ut agnus, t.e. Sverri kongur Magnus (stóri) grimmur sum ljónið, góður sum lambið. Hetta er innskrift á innsigli Sverra kongs. Hetta er stutt sagt um Sverra, men beinrakið.

Nóg er sagt og skrivað um Sverra kong. Í summar er mangt og

hvat komið fram í bløðunum um henda merkismann, sum føroyingar eisini kanna sær part av — ikki av órættum, nú hann í summar fyrri 800 árum síðan gjørdist kongur í Noregi — einakongur.

Drúgv gjørdist honum leiðin frá tí hann sum smádrongur og síðan sum ungur maður tráddi tær grasgrónu gøturnar í Kirkjubø — frá Sverris holu oman í prestaskúlan — til hann sum 33 ára gamal gjørdist Noregs kongur í 1184, tá ið hann hevði vunnið á Magnusi kongi Erlingssyni við Fimreite.

Tá ið Føroyinga søga verður hildin uttanfyri, kunnu vit siga, at søgan um Sverra kong, Sverris søga, fer at vera ein av teim fáu miðaldarsøgum — sagaunum — sum nevna Føroyar og sum fara fram í Føroyum. Júst tí er Sverris søga áhugaverdari enn aðrar søgur frá miðöld. Føroyar verða ikki bert nevndar men eru eisini leikpallur á teim fyrstu síðunum í Sverris søgu.

Føroyar verða nevndar í fyrsta setningi í Sverris søgu. Har stendur, at Rói var biskupur í Føroyum tá, t.e. tá Sverris søga byrjar. Men ikki verður nógv sagt um Føroyar, í byrjan sæst navnðið av og á í sambandi við fyrstu ár Sverra. Men seinni skal tað vísa seg, at hann javnan tekur til Føroyanavnið, sum hann kallar tey ytstu sker, har hann

er uppvaksin — uppfostraður.

Av øðrum Føroyum viðvíkjandi verður sagt, at Sverri fimm ára gamal fer úr Noregi vestur til Føroya og veksur upp hjá Róa biskupi, sum hevði hann til fosturs. Biskupur setti hann til bókina og gav honum vígslur, so hann varð prestvígdur. Men hugurin stóð ikki til prestageringin — hann var ikki borin til andaligan gerning men til verðsligan høvding, hann var borin til Noregs krúnu.

Sagt verður, at Sverri skal vera sonur Unas kambara, móðirin, Gunnhildur var norsk. Hon ger eina ferð suður til Róms, og framman fyri skriftafadiri sínum sigur hon, at hon eigur son, sum hevði annan faðir enn tann, hon higartil hevði sagt. Síðan kemur hon heim aftur til Føroya og sigur Sverra sum er, at hann er kongssonur, sonur Sigurðar Muns. Og sum kongssonur hevur hann rætt til at gerast kongur í Noregi. Og tað er henda torgongda leið Sverra, sum Sverris søga í høvuðsheitum snýr seg um — leiðin úr Kirkjubø til kongsstólin í Noregi.

Um hetta mundið sita við ræði í Noregi Erlingur jallur og sonur hansara Magnus, sum ikki hevði fullan rætt at vera kongur av tí at pápin ikki var kongur men jallur — móðirin var tó av konga kyni.

Miklar vóru orrusturnar millum

Sverra og Erling Skakka og Magnus, og ofta mundi dynja millum Noregs høgu fjøll frá vápnum og herrópum.

Og Sverri vann sær vald, ofta leikaði hart á, men altíð hevði hann vunnið, tá ið avtornaði — og her kunnu vit við røttum siga við Guðs hjálp — og handakraft.

Tað var veruligt borgarakrigg í Noregi, ófriðarligar tíðir, alsamt herjað av uppreistrarmonnum, Baglarum, Kúvlungum o.ø. Orsøkin er mongum ógreið, men tað tykist sum at trúnfylgjaralógin var fløkt, og mangur metti seg nóg góðan sum kongsevni. Men aðaltreytin fyri at gerast kongur var at vera av kongaeitt, og hesa treyt leyk Sverri úr Kirkjubø.

Sagt verður um Sverra, at annaðhvørt elskar man hann, ella hatar man hann. Kann ikki annað enn halda við Sverra, og spennandi er at lesa um avreksverk hansara, serliga tá ið høvuðsfíggingdar hansara verða dripnir.

26 ára gamal velja Birkibeinar hann til høvding fyri teirra illa tiltuskaða líði, og longu tvey ár eftir vinnur hann á Erlingi jalli Skakka á Kálvaskinninum í 1177:

»Nú fekk Erlingur jallur eitt spjót í seg, tað rakti um miðju. »Sera vandamikið, harri«, var tað ein ið helt fyri. Jallurin svaraði: »Fylg tú

FARVE